

המשכן - בסיס קיום עם ישראל

יאיר נבנצאל הי"ד

מאמר זה ראה אור לראשונה בספר "ושבי אוהלים" - ספר מאמרים שכתבו חברי השיעור לקראת צאתם לצבא. יאיר הי"ד בחר לעסוק בנושא המשכן.

פרשת פקודי עוסקת בהקמת המשכן ועשיית כליו ובגדיו של הכהן הגדול. כבר בפרשות הקודמות עוסקת התורה בעניין המשכן, כיצד לבנות? מה לבנות? וכדומה. אולם, פרשתנו היא שיאה של בניית המשכן והשראת השכינה בו, אשר מתוך השראתה בו, שורה היא גם בעם ישראל.

המשכן והמקדש הינם יסוד השראת שכינה בישראל - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"¹, הקמת המשכן היא ביסוס העולם, ובמקדש נמצאים אבן השתייה ממנה הושתת העולם כולו, ואור המנורה של המקדש המאיר בכל העולם, מתוך המקדש יוצא האור ולא נכנס אליו אור מבחוץ.

הרמב"ן אומר שבפסוקי בניית המשכן מופיע עניין המלאכה, ובמעשה בראשית מופיע אותו עניין: "ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה"². מכאן לומד הרמב"ן, כי בניית המשכן היא כנגד מעשה בראשית. השראת השכינה בעולם, גילוי מציאותו יתברך בעולמנו. כשם שמעשה בראשית היא נדבך בהשראת השכינה, כך בניית המשכן היא נדבך נוסף בהשראת השכינה. השראת השכינה בשלמותה תתכן רק בארץ הקודש.

ידוע שלארץ ישראל מעלות מיוחדות, אי אפשר לקבל נבואה, אלא, בארץ ישראל או בעבורה. אנו יודעים שאברהם אבינו ביקש מהקדוש ברוך הוא שישאיר לו רק ת"ק אמות של הר המוריה בשביל המקדש. אם כן, נשאלת השאלה כיצד זה שהמשכן שלא היה בארץ ישראל בהר המוריה, אלא נדד עם עם ישראל במדבר, קיבל שכינה? שהרי

1. שמות כה, ב

2. בראשית ב, ב

לכאורה השכינה יכולה לשרות רק בארץ הקודש, בהר המוריה? ועונים, שקדושתה של ארץ ישראל נדדה עם המשכן.

כתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"³ ולא שכנתי בתוך המקדש. השראת השכינה במשכן יכולה לבוא רק על ידי הכלל, כמו שכתוב "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"⁴. במתן תורה, התורה ניתנה לעם ישראל רק כאשר חנו שם יחדיו, שכתוב "ויחן שם ישראל נגד ההר"⁵, רש"י מפרש במקום - "כאיש אחד בלב אחד"⁶. זאת אומרת, רק כשעם ישראל מאוחד ביחד - שכינה שורה בו והמשכן יכול ל"כונן על מכוננו"⁷, כי עצם קיום המשכן על מכוננו, זה עצם קיום עם ישראל באחדותו.

כפי שראינו האחדות הכרחית לבניית המשכן: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה"⁸, זאת אומרת, שהתרומה צריכה לבא מכל ישראל אפילו שכל אחד נותן בפני עצמו - "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" וכולם יתנו אותו דבר. כשאינן הבדלים כולם מאוחדים והכל מצטבר לצורך בניית המשכן.

"ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם"⁹, "בתוכם" ולא נאמר בתוכו, מכאן שאם עושים את עבודת המשכן כסדרה, אז מושרית שכינה בעם. חכמינו ז"ל כבר עמדו על הקשר הזה שבין השראת השכינה במשכן על ידי עבודה כסדרה, ובין השראת השכינה בעם, ששכינה במשכן היא שמעידה ששכינה גם בישראל¹⁰.

לסיכום נאמר, שאנו רואים שהמשכן וכן המקדש אחריו (בית ראשון בית שני והבית השלישי שיבנה במהרה בימינו), הם יסוד קיומו של עם ישראל. עם ישראל צריך לשאוף להקמת המקדש שהוא בסיס להשראת שכינה בעם ישראל. כל העולם כולו מואר מבית המקדש. זה, כמובן, בא רק על ידי אחדות בעם בלי מחלוקות בין בני ישראל.

אומרת הגמרא במסכת סוכה: "מי שלא ראה בית המקדש בבניינו לא ראה בניין מפואר מעולם. מאי היא? אמר אביי ואתימא רב חסדא זה בניין הורדוס"¹¹.

3. שמות כה, ח

4. דברים לג, ד

5. שמות יט, ב

6. רש"י שמות יט, ב

7. תפילת מוסף לשלושת הרגלים

8. שמות כה, ב

9. שם

10. מדרש תנחומא שמות פר' פקודי רמז ב

11. סוכה נא, ב

יופי חומרי (בית שני) או יופי רוחני (בית ראשון), הם המראים הבדל רוחני וחומרי בין המשכן לבית ראשון, ובין בית ראשון לבית שני. אם נצליח לחשוב על שהיה במשכן, אשר מחד גיסא - היה שיא הרוחניות כמו בבית ראשון, ומאידך גיסא - שיא היופי החומרי שהיה בבית שני, נוכל להבין את עוצמתו וחשיבותו של המשכן, ומתוך כך נוכל לשאוף ולצפות למקדש השלישי, שייאחד שתי תכונות אלה כמו שהיו במשכן.

"יהי רצון מלפניך... ונעבדך כימי עולם וכשנים קדמוניות..."

מקדש וכליו

נבואה למשכנותיו נשתחזה
להדם רגליו.

(תהלים קלב, ז)

עתה הואיל וידענו המקום
נבואה למשכנותיו.

(מצודת דוד)

